

Miljö- och klimathandlingsplan 2021–2023

Inledning

Kommunfullmäktige fastställde under våren 2020 ett nytt miljöprogram samt en särskild klimathandlingsplan. Båda styrdokumenterna gäller för perioden 2020–2023. Utifrån de nya styrdokumenterna ska nämnden formulera en lokal miljö- och klimathandlingsplan anpassad för den egna verksamheten vid sidan av verksamhetsplanen.

Till miljöprogrammet är flera handlingsplaner kopplade som visar hur programmets miljömål ska nås. Några av handlingsplanerna är:

- Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020–2024
- Handlingsplan för god vattenstatus
- Kemikalieplan 2020–2023
- Klimathandlingsplan 2020–2023
- Handlingsplan för biologisk mångfald
- Avfallsplan för Stockholm 2021–2024 (remissversion)

Förutom stadsgemensamma styrdokument finns även handlingsplaner som gäller för lokal nivå. Exempel på sådana planer är Lokal åtgärdsplan (LÅP) för Magelungen och Forsån och pågående arbete med stadsdelsvisa åtgärdsprogram för biologisk mångfald (SÅP).

Farstas lokala miljö- och klimathandlingsplan är ett förvaltningsövergripande dokument. Den innehåller aktiviteter som kopplar till miljöprogrammets prioriterade mål och etappmål och föreslagna åtgärder i klimathandlingsplanen och andra styrdokument med bäring på miljömål som ska uppnås i staden. Farstas lokala plan gäller för åren 2021–2023 och angivna aktiviteter gäller löpande för hela perioden om inget annat anges.

Listan kompletteras med nya aktiviteter varefter aktiviteter har genomförts.

Miljöprogrammets prioriterade mål och etappmål gäller för nämnden med några undantag:

- Mål 4, *Ett resurssmart Stockholm*.
Nämnden saknar genomförandeansvar för etappmålet 4.3 *En ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen*.
- Mål 6, *Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö*.
Nämnden saknar ansvar för målet och därför föreslås heller inga aktiviteter för de två underliggande etappmålen.

Dessa mål och etappmål är tonade i grått i nedanstående text.

Uppföljning av denna lokala miljö- och klimathandlingsplan sker i tertiärrapporter och verksamhetsberättelse i det interna ledningssystemet (ILS).

Miljöprogrammets prioriterade mål och etappmål

Prioriterade mål	Etappmål
1. Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040	1.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 1,5 ton CO ₂ e per invånare 1.2 Minskad klimatpåverkan från konsumtionen
2. En fossilfri organisation 2030	2.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 105 000 ton CO ₂ e från stadens verksamheter 2.2 Effektiv energianvändning
3. Ett klimatanpassat Stockholm	3.1 Stärkt förmåga att hantera effekter av skyfall 3.2 Stärkt förmåga att hantera effekter av värmebölja
4. Ett resurssmart Stockholm	4.1 Minskad resursanvändning och klokare konsumtion 4.2 Ökad recirkulation av materiella resurser 4.3 <i>En ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen</i>
5. Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem	5.1 Upprätthålla funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur

	5.2 Ökat genomförande av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel 5.3 Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald 5.4 Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten
6. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö	6.1 Minskad exponering av kväveoxid 6.2 Minskat omgivningsbuller
7. Ett giftfritt Stockholm	7.1 Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter

1. Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040

Målbilden är att Stockholms stad och invånarna har ställt om sin energianvändning till att vara fossilfri till år 2040.

Energianvändning för uppvärmning, transporter, el- och gasanvändning i Stockholm genererar inte några nettoutsläpp av växthusgaser. Staden verkar för att konsumtionens globala klimatpåverkan minskar kraftigt.

Etappmål:

- 1.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 1,5 ton CO₂e per invånare
- 1.2 Minskad klimatpåverkan från konsumtionen

Etappmål	Aktivitet	Beskrivning	Ansvarig avdelning
1.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 1,5 ton CO ₂ e per invånare	Öka tillgängligheten på gång- och cykelvägar	Hög skötselnivå av parkvägar gör det enklare att välja bort bil till förmån för promenader och cykling för kortare sträckor	Stadsutveckling

	Fler invånare åker kollektivt	Förvaltningen tar upp frågan om kollektivtrafik i remissvar om nya detaljplaner samt i remissvar om SL:s årliga utbudsplan	Stadsutveckling
1.2 Minskad klimatpåverkan från konsumtionen	Öka andelen ekologiska och vegetariska livsmedel	Förskolorna inrättar köksnätverk för information och utbyte av erfarenheter	Förskola
	Stödja miljöförvaltningens utåtriktade kampanjer för att nå miljömålen	Information läggs ut på förvaltningens Facebook, intranät med mera	Alla

2. En fossilfri organisation 2030

Målbilden är att Stockholms stads organisation ska vara fossilfri 2030 inom samma systemgränser¹ som stadens övriga utsläppsmål. Genom att staden går före behöver växthusgasutsläppen från energianvändningen i stadens organisation minska i en snabbare takt än motsvarande utsläpp i den geografiska staden.

Etappmål:

2.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 105 000 ton CO₂e från stadens verksamheter

2.2 Effektiv energianvändning

Farsta stadsdelsförvaltning
Stadsutveckling

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

¹ Systemgränser inom Stockholms stads geografiska gräns från: Uppvärmning, tappvatten och kylning av fasader. Vägtransporter oavsett vem som utför dem. Spårtrafik och sjöfart inom stadens gränser och flyget vid Bromma flygplats upp till 915 meter. All övrig gas- och elanvändning för hushåll och verksamheter.

Etappmål	Aktivitet	Beskrivning	Ansvarig avdelning
2.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 105 000 ton CO ₂ e från stadens verksamheter	Minska utsläpp av växthusgaser från transporter	Ställ krav på fossilfri transport vid upphandling av varor och tjänster om det är möjligt	Ekonomi
	Minska antalet gasfordon	Leasa elbilar när leasingavtal för respektive gasfordon upphör	Stadsutveckling
	Bilda en intern bilpool	En intern bilpool för bilar i garaget på Storforsplan i syfte att minska totala antalet fordon i förvaltningen	Stadsutveckling
	Minska resandet till och från möten	Digitala möten i första hand men även fysiska möten behövs	Alla
	Uppdatera förvaltningens resepolicy	Revidering görs efter det att stadens rese- och mötespolicy är antagen	Stadsutveckling
	Alla medarbetare ska känna till rese- och mötespolicyn	Policyn presenteras på introduktion för nyanställda och tas upp på APT	Alla
2.2 Effektiv energianvändning	Inventera elabonnemang för möjligheten till nedsäkring	Anlita konsult för inventering och förslag till åtgärder	Ekonomi
	Miljövänliga resor i tjänsten	Inköp av elcyklar (Förutsätter beviljade klimatinvesteringsmedel)	Stadsutveckling
	Etablera boknings-system för elcyklar	Skapa ett bokningssystem i Outlook med hjälp av IT-avdelningen	Stadsutveckling

3. Ett klimatanpassat Stockholm

Målbilden är att Stockholm har utvecklats till en stad som är väl förberedd att kunna hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat. Stockholm ska ha en hög kapacitet att hantera effekter av exempelvis höga vattennivåer och flöden, skyfall, värmeböljor och långvarig torka. Staden ska på lång sikt ha en god planering för att kunna hantera höjda havsnivåer.

Etappmål:

3.1 Stärkt förmåga att hantera effekter av skyfall

3.2 Stärkt förmåga att hantera effekter av värmebölja

Etappmål	Aktivitet	Beskrivning	Ansvarig avdelning
3.1 Stärkt förmåga att hantera effekter av skyfall	Anlägga regnträdgårdar	Genomförs vid upprustning av gröna ytor som är lämpliga för omhändertagande av dagvatten	Stadsutveckling
	Plantera träd i bäddar av biokol	Växtbäddarna fördröjer dagvatten och utsläpp av växthusgaser, för val av plats används miljöförvaltningens skyfallskartering (Förutsätter beviljade klimatinvesteringsmedel)	Stadsutveckling
3.2 Stärkt förmåga att hantera effekter av värmebölja	Plantera träd och annan vegetation för att sänka temperaturen	Sänker temperaturen genom skugga och transpiration	Stadsutveckling
	Samverka med fastighetsägare om klimatinvesteringar	För att göra klimatinvesteringar i hyrda lokaler ska nämnden samverka med stadens fastighetsbolag och fastighetskontoret	Ekonomi

	Möjliggöra svalt tempererade rum på äldreboenden	Se över möjligheten att installera aggregat för fjärrkyla i lägenheter, förebygger negativa hälsoeffekter	Ekonomi
	Öka andelen solskydd på förskolornas utegårdar	Inventera behov	Förskola Ekonomi

4. Ett resurssmart Stockholm

Målbilden är att Stockholm har utvecklats till en stad där resurser används effektivt och i enlighet med EU:s avfallshierarki². Det betyder att staden identifierat och kartlagt stora resursflöden och har en strategi för att skapa cirkularitet för dessa. Staden har anpassat sig till att resurser är ändliga genom att ha utvecklat och tagit till sig ny teknik, nya affärsmodeller och nya livsstilar.

4.1 Minskad resursanvändning och klokare konsumtion

4.2 Ökad recirkulation av materiella resurser

4.3 En ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen, målet berör inte stadsdelsnämnden

Etappmål	Aktivitet	Beskrivning	Ansvarig avdelning
4.1 Minskad resursanvändning och klokare konsumtion	Minska matsvinnet i verksamheter som serverar minst 25 portioner/dag	Under en vecka varje halvår från och med 2021 vägs matsvinnet på förskolorna	Förskola
	Minimera inköp och användning av ej nödvändiga engångsprodukter, gäller särskilt plast	Inga inköp görs av muggar, glas eller bestick av plast	Alla

Farsta stadsdelsförvaltning
Stadsutveckling

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

² EU:s avfallshierarki: 1. Förebyggande 2. Återanvändning 3. Materialåtervinning 4. Energiåtervinning 5. Deponering.

	Implementera Hantera Livs och återkoppla statistik till inköpare av livsmedel	IT-verktyg för uppföljning av inköp av livsmedel som bland annat mäter CO ₂ e kg per kg livsmedel	Ekonomi
4.2 Ökad recirkulation av materiella resurser	Använd Stocket	När möbler behövs eller ska avyttras i förvaltningens verksamheter kontaktas Stocket i första hand	Alla
	Använd Lövstaförrådet	När behov uppstår av gatsten, betongplattor med mera för mindre parkarbeten kontaktas Lövstaförrådet för återbruk av sten	Stadsutveckling
	Installera matavfalls-kvarnar	Utreda möjligheten om det går att installera matavfallskvarnar i pentryn på förvaltningskontorets plan 10 och 11, fastighetsägaren kontaktas	Ekonomi

5. Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem

Målbilden innebär att den biologiska mångfalden i Stockholm är stor och motståndskraftig mot förändringar och att den bidrar med många olika ekosystemtjänster. En sammanhängande blå och grönstruktur skapar värde för människor, den biologiska mångfalden och för samhället i stort. Genom att skapa mångfunktionella gröna lösningar i staden samtidigt som staden växer får vi fler ekosystemtjänster som bidrar till en hållbar, resilient³ och attraktiv stad.

Farsta stadsdelsförvaltning
Stadsutveckling

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

³ Resilient: Kapaciteten hos ett system att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas.

Etappmål:

5.1 Upprätthålla funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur

5.2 Ökat genomförande av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel

5.3 Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald

5.4 Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten

Etappmål	Aktivitet	Beskrivning	Ansvarig avdelning
5.1 Upprätthålla funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur	Värna ekmiljöer	Röja och friställa mark kring värdefulla ekar inom projektet för eksamband	Stadsutveckling
	Gynna pollinerande arter	Genom plantering av pollinerande träd, buskar och perenner	Stadsutveckling
	Stadsodlare och andra Farstabor odlar växter som gynnar pollinatörer	Uppmana odlare att välja nektarrika växter genom inlägg på Facebook och andra sociala medier	Stadsutveckling
	Öka andelen yta för ängsslätter	Börja slåtta igenväxt yta på Farstanäset och område vid Perstorpsvägen i Larsboda	Stadsutveckling
	Dokumentera platser med invasiva växter	Rapportera förekomst av invasiva växter i parkdatabasen	Stadsutveckling
	Medverka i projektgruppen för stadsdelsvisa åtgärdsprogram för biologisk mångfald (SÅP)	Bidra med sakkunskap om parkförvaltning	Stadsutveckling

5.2 Ökat genomförande av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel	Upprätta skötselplaner för värdefulla naturområden utanför naturreservaten	Inventera behov av nya skötselplaner	Stadsutveckling
	Begära grönkompensation när parker eller naturmark tas i anspråk för annan användning	Om möjligt vid markanvisning ange önskemål om kompensationsåtgärder för i anspråkstagande av grönytor för byggnation	Stadsutveckling
5.3 Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald	Öka andelen inköp av ekologiska livsmedel	Välj ekologiska produkter i inköpsportalen, ställ krav vid upphandling	Alla
	Öka andelen inköp av närproducerade livsmedel	Välj närproducerade produkter i inköpsportalen, ställ krav vid upphandling	Alla
	Öka andelen vegetariska livsmedel	Välj vegetariska produkter i inköpsportalen, ställ krav vid upphandling av måltidstjänster	Alla
5.4 Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten	Skapa regnträdgårdar för dagvattenrening och fördröjning av dagvatten	Utförs i lämpliga parkinvesteringsprojekt	Stadsutveckling
	Uppdatera skötselplan för naturområden längs med Magelungen	Implementering av lokal åtgärdsplan för Magelungen och Forsån (LÅP)	Stadsutveckling

	Ta bort vass	Partiell röjning gynnar bottenfaunan och djurlivet i sjön samt ökar rekreativsvärdet vid Magelungens stränder (LÅP)	Stadsutveckling
	Byte av förzinkade gatumöbler	Minskar kemikalieutsläpp till Magelungen (LÅP)	Stadsutveckling
	Borttagning av kreosotstolpar	Minskar kemikalieutsläpp till Magelungen (LÅP)	Stadsutveckling
	Städning av Magelungens botten	Samverka med Magelungens fiskevårdsförening, IOP finns för städning av sjön	Stadsutveckling

7. Ett giftfritt Stockholm

Målbilden är att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar.

Etappmål:

7.1 Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter

Etappmål	Aktivitet	Beskrivning	Ansvarig avdelning
7.1 Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter	Minimera kemikalierna i förskolan	Förskoleverksamheten genomför en ny inventeringsomgång om behov av att byta inredning och material för att säkra kemikaliefri verksamhet	Förskola

	Minimera kemikalierna i fritidsverksamheten	Genomföra inventering av inredning och material på fritidsgårdar, parklekar och öppna förskolor för att säkra en kemikaliefri verksamhet	Stadsutveckling
	Se över och följ upp städentreprenörers sortiment av rengöringsprodukter	Vid upphandling av städtjänster ställa krav på att entreprenörers rengöringsprodukter inte innehåller utfasnings- eller riskminskningsämnen	Ekonomi
	Tillämpa rekommendationen för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi vid anläggning av lekmiljöer	Överväga behovet av konstgräsplaner och gummiytor, undersöka om alternativa material finns	Stadsutveckling
	Rapportera i kemikaliehanteringsystemet Chemsoft	Enhetschefer utser rapportör som gör årlig inventering av verksamhetens kemiska produkter och lägger in dessa i Chemsoft	Alla
	Ersätt kemiska produkter innehållande utfasnings- eller riskminskningsämnen	Byta ut farlig produkt mot bättre	Alla
	Utbildning Kemikaliesmart förskola nivå 2	Alla medarbetare på förvaltningens förskolor ska genomgå utbildningen	Förskola
	Kommunicera arbetet i Chemsoft	Information om resultat läggs ut på intranätet	Alla